

Hof van Cassatie, arrest van 24 februari 2017

Contractuele overeenkomst – Toepasselijk recht – Bestaan en geldigheid overeenkomst – Artikel 98 WIPR – Verdrag van Rome van 1980 (EVO) – Artikel 8, lid 1 EVO – Artikel 8, lid 2 EVO – Artikel 4 EVO – Geen rechtskeuze: recht van land waarmee overeenkomst het nauwst verboden is – Discussie over toestemming: recht van land waar partij gewone verblijfplaats heeft

Obligation contractuelle – Droit applicable – Existence et validité du contrat – Article 98 CODIP – Convention de Rome de 1980 – Article 8, al. 1 Convention de Rome – Article 8, al. 2 Convention de Rome – Article 4 Convention de Rome – Absence de choix de loi – Droit de l'Etat avec lequel le contrat présente les liens les plus étroits – Appréciation du consentement – Droit de l'Etat où une partie possède sa résidence habituelle

Nr. C.16.0327.N

A. G. O. P. O. M. C. (O. D. C. – A.), met zetel te 98007 Monaco (Vorstendom Monaco), [...],

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Paul Lefebvre, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 480/9, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

1. **K. O. V., B V vzw**
met zetel te 2018 Antwerpen, [...],
2. **G. J.,**

verweerders, vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de verweerders woonplaats kiezen.

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 1 februari 2016.

Advocaat-generaal André Van Ingelgem heeft op 3 januari 2017 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht. Advocaat-generaal André Van Ingelgem heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddelen

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, twee middelen aan.

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Eerste middel

1. Artikel 8, eerste lid, Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opgesteld te Rome op 19 juni 1980 (hierna "EVO") bepaalt dat het bestaan en de geldigheid van de overeenkomst of van een bepaling daarvan worden beheerst door het recht dat ingevolge dit Verdrag toepasselijk zou zijn, indien de overeenkomst of de bepaling geldig zou zijn.

2. De appelrechters oordelen dat "*[de eiseres] betwist dat het Belgische recht bij de beoordeling van de grond van het geschil toegepast moet worden en stelt dat toepassing moet worden gemaakt van het Monegaskisch recht. Het hof dient dan ook te herhalen dat wanneer het bestaan van de overeenkomst wordt betwist, het toepasselijke recht om het bestaan van de overeenkomst te beoordelen, het recht is dat op de overeenkomst toepasselijk zou zijn indien er een overeenkomst bestaat en dat wordt aangewezen door artikel 98 WIPR.*"

3. Anders dan waarvan het middel uitgaat, hebben de appelrechters met dit oordeel artikel 8, eerste lid, EVO toegepast om te onderzoeken welk recht toepasselijk is om het bestaan van de overeenkomst te beoordelen.

Het middel berust in zoverre op een onvolledige lezing van het arrest en mist mitsdien feitelijke grondslag.

4. De appelrechters oordelen vervolgens dat:

- "*artikel 98, § 1, eerste lid, WIPR bepaalt dat het toepasselijk recht op de contractuele verbintenissen wordt vastgesteld door het EVO*";
- "*artikel 4 EVO bepaalt dat, bij gebrek aan rechtskeuze door partijen, de overeenkomst wordt beheerst door het recht van het land waarmee de overeenkomst het nauwst verbonden is. Dit is het land waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst haar gewone verblijfplaats of, wanneer het een vennootschap, vereniging of rechtspersoon betreft, haar hoofdbestuur heeft*";
- "*aangezien de meest kenmerkende prestaties van de betwiste overeenkomst door Belgische ingezetenen dienden te worden geleverd, het Belgisch recht overeenkomstig artikel 98 WIPR en artikel 4 EVO het recht is dat toepasselijk is op de beoordeling van de al dan niet-totstandkoming van de betwiste coproductieovereenkomst.*"

5. Anders dan waarvan het middel uitgaat, hebben de appelrechters niet het Belgisch recht toegepast om te onderzoeken welk recht toepasselijk is om het bestaan van de overeenkomst te beoordelen, maar wel artikel 98, § 1, eerste lid, WIPR, in samenhang met de artikelen 4, eerste en tweede lid, en 8, eerste lid, EVO.

Het middel berust in zoverre op een onvolledige lezing van het arrest en mist mitsdien feitelijke grondslag.

6. Artikel 8, eerste lid, EVO bepaalt dat het bestaan en de geldigheid van de overeenkomst of van een bepaling daarvan worden beheerst door het recht dat ingevolge dit Verdrag toepasselijk zou zijn, indien de overeenkomst of de bepaling geldig zou zijn.

Krachtens het tweede lid van deze bepaling kan een partij zich, voor het bewijs dat zij haar toestemming niet heeft verleend, niettemin beroepen op het recht van het land waar zij haar gewone verblijfplaats heeft, indien uit de omstandigheden blijkt dat het niet redelijk zou zijn de gevolgen van haar gedrag te bepalen overeenkomstig het recht, bedoeld in het voorgaande lid.

7. Uit voormeld artikel 8, tweede lid, EVO volgt aldus dat een partij zich slechts kan beroepen op het recht van het land waar zij haar gewone verblijfplaats heeft, indien zij het verweer voert dat zij volgens dit recht geen toestemming tot de overeenkomst heeft verleend en zij aantoont dat het in de gegeven omstandigheden niet redelijk zou zijn de gevolgen van haar gedrag te bepalen overeenkomstig het recht dat ingevolge het eerste lid van toepassing is.

Enkel in dat geval dient de rechter, krachtens artikel 8, tweede lid, EVO, te onderzoeken of uit het recht van het land waar de partij haar gewone verblijfplaats heeft, blijkt dat zij geen toestemming tot de overeenkomst heeft verleend.

8. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de eiseres uitsluitend heeft aangevoerd, enerzijds dat er nooit een overeenkomst tussen haar en de eerste verweerster tot stand is gekomen en dat zij met de tweede verweerder zelfs nooit onderhandelingen heeft gevoerd en, anderzijds, dat het Monegaskisch recht van toepassing is op het geschil inzake het bestaan van de overeenkomst, aangezien de overeenkomst het nauwst verbonden zou zijn met dit land.

9. De eiseres heeft aldus noch het verweer gevoerd dat zij volgens het Monegaskisch recht geen toestemming tot de overeenkomst heeft verleend noch aangetoond dat het in de gegeven omstandigheden niet redelijk zou zijn de gevolgen van haar gedrag te bepalen overeenkomstig het Belgisch recht, dat krachtens artikel 8, eerste lid, EVO van toepassing is.

10. In die omstandigheden dienden de appelrechters niet te onderzoeken of, krachtens artikel 8, tweede lid, EVO, het Monegaskisch recht van toepassing was op het geschil betreffende het bestaan van de overeenkomst.

Het middel kan in zoverre niet worden aangenomen.

Tweede middel

11. De rechter is gehouden het geschil te beslechten overeenkomstig de daarop van toepassing zijnde rechtsregels. Hij moet de juridische aard van de door de partijen aangevoerde feiten en handelingen onderzoeken, en mag, ongeacht de juridische omschrijving die de partijen daaraan hebben gegeven, de door hen aangevoerde redenen ambtshalve aanvullen op voorwaarde dat hij geen betwisting opwerpt waarvan de partijen bij conclusie het bestaan hebben uitgesloten, dat hij enkel steunt op elementen die hem regelmatig zijn voorgelegd, dat hij het voorwerp van de vordering niet wijzigt en dat hij daarbij het recht van verdediging van de partijen niet miskent.

12. Het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging wordt niet miskend wanneer een rechter zijn beslissing steunt op elementen waarvan de partijen, gelet op het verloop van het debat, mochten verwachten dat de rechter ze in zijn oordeel zou betrekken en waarover zij tegenspraak hebben kunnen voeren.

13. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de verweerders hebben aangevoerd dat de samenwerking met de tweede verweerder voor de regie van de productie en de betaling van een ereloon aan de tweede verweerder een inherent deel van de coproductieovereenkomst tussen de eerste verweerster en de eiseres uitmaakten.

14. De appelrechters oordelen dat *"uit de voorgelegde stukken blijkt dat er eveneens wilsovereenstemming bestond tussen [de eerste verweerster] en [de eiseres] om de regie van deze coproductie toe te vertrouwen aan [de tweede verweerder], die hierbij als zelfstandig regisseur zou optreden"* en dat *"de contractpartijen bijgevolg in hun overeenkomst ten gunste van een derde, [de tweede verweerder], hebben bedongen."*

15. De appelrechters die aldus een aanvullende juridische omschrijving geven aan feiten die door de partijen regelmatig zijn aangevoerd tijdens een debat op tegenspraak en waarvan de partijen mochten verwachten dat de appelrechters deze in hun oordeel zouden betrekken, miskennen noch het beschikkingsbeginsel noch het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

HET HOF,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 1365,33 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitters Albert Fettweis en Beatrijs Deconinck, en de raadsheren Geert Jocqué en Bart Wylleman, en in openbare rechtszitting van 24 februari 2017 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal André Van Ingelgem, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.